

Adam Czudec, Ryszard Kata, Teresa Miś

Efekty polityki rolnej Unii Europejskiej na poziomie regionalnym

Fundamentem zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich w UE jest Wspólna Polityka Rolna, której celem nadrzędnym jest trwały rozwój gospodarczy, społeczny i ekologiczny. Dobór instrumentów służących osiągnięciu celów WPR powinien uwzględniać specyficzny charakter rolnictwa i obszarów wiejskich oraz różnice strukturalne i przyrodnicze między poszczególnymi regionami. W tym kontekście celem głównym monografii jest ocena znaczenia instrumentów WPR UE w realizacji najważniejszych celów sektora rolnego na poziomie regionalnym. Dokonano identyfikacji i oceny najważniejszych instrumentów WPR UE w aspekcie poprawy konkurencyjności rolnictwa w regionach, stanu środowiska przyrodniczego i jakości życia mieszkańców. W monografii wyodrębniono dwa nurty: teoretyczny (rozdział pierwszy, drugi) oraz oparty o dane empiryczne (rozdział trzeci, czwarty i piąty). Część teoretyczna obejmuje zagadnienia dotyczące: przesłanek i kierunków ewolucji instrumentów WPR i znaczenia regionalnego podejścia w rozwiązywaniu problemów rolnictwa i obszarów wiejskich. W części empirycznej przedstawiono ocenę skali regionalnego zróżnicowania rolnictwa w Polsce, wykorzystania potencjału rolnictwa i gospodarki wiejskiej w poszczególnych regionach. Przeprowadzono analizę wykorzystania funduszy UE jako instrumentu wspierania rolnictwa w ujęciu regionalnym oraz znaczenia środków europejskich w procesie dynamizowania rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich oraz zmniejszania dysproporcji międzyregionalnych. Ważne miejsce zajmuje także ocena efektów wykorzystania funduszy z perspektywy poprawy konkurencyjności rolnictwa w regionach, dbałości o stan środowiska przyrodniczego i jakości życia mieszkańców wsi.

W badaniach zastosowano metodę analizy porównawczej w ujęciu przestrzennym (regiony) i czasowym - lata 2004-2016 (łącznie z perspektywą 2014-2020) oraz metodę wzorca rozwoju – do oceny poziomu rozwoju rolnictwa w regionach i stopnia korzystania z funduszy UE. Metodę wzorca rozwoju zastosowano także do ustalenia rankingu regionów w zakresie absorpcji funduszy UE wspierających konkurencyjność rolnictwa, ochronę środowiska przyrodniczego oraz rozwój obszarów wiejskich.

Z badań wynika, że fundusze UE przeznaczone w ramach PROW na wspieranie rolnictwa i obszarów wiejskich wywierają pozytywny wpływ na dynamikę przemian strukturalnych w polskim rolnictwie, ale nie mają większego znaczenia na niwelowanie dysproporcji między regionami. Ponadto kierunki ich wykorzystania są słabo powiązane ze specyficznymi cechami regionów w Polsce. Największymi beneficjentami funduszy europejskich przeznaczonych na wspieranie rolnictwa i obszarów wiejskich są rolnicy z regionów charakteryzujących się wysokim poziomem rozwoju sektora rolnego, w tym głównie Podlasie, Mazowsze, Wielkopolska, Lubelszczyzna. Mniejsze wsparcie uzyskują rolnicy z regionów o słabym ekonomicznym rolnictwie – Małopolska, Śląsk, Podkarpacie. Potwierdziły się hipotezy przyjęte w badaniach, w tym m.in. ta, że w rankingu województw niezależnie od tego czy za kryterium przyjmuje się wykorzystanie środków UE na poprawę konkurencyjności rolnictwa, dbałość o środowisko przyrodnicze, czy rozwój wsi najczęściej te same regiony są w czołówce, a te same regiony zamykają ranking, o czym wspomniano powyżej. W kontekście analizy skali wykorzystania funduszy europejskich mimo kilkuletniego stosowania instrumentów WPR w polskim rolnictwie różnice międzyregionalne nie zmniejszyły się. W najbliższych latach ważne będzie zapewnienie komplementarności PROW i programów regionalnych, ze względu na uwzględnienie problemów rolnictwa wśród inteligentnych specjalizacji. Jest to istotne także ze względu na poprawę spójności międzyregionalnej i wewnątrzregionalnej.

Wydawca: Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2017